

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Надежда Илиева - Национален институт по геофизика, геодезия и география, департамент География, секция Икономическа и социална география (География на населението и селищата), член на научното жури назначен със Заповед № РД – 38- 528 от 01.09.2023 г.

Относно конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата. Медицинска география), обявен в бр. 56 на Държавен вестник от 30 юни 2023 г. за нуждите на катедра „Социално-икономическа география“, към Геолого-географския факултет, СУ „Св. Климент Охридски“,

I. Информация за кандидата

В обявения конкурс участва един кандидат – д-р Нели Валентинова Веселинова. Родена е на 10.06.1984 г. През 2009 г. завършва магистратура по управление на човешките ресурси в Геолого-географския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През 2015 г. придобива образователна и научна степен доктор по научна специалност „Икономическа и социална география“. От 05.11.2012 г. до 11.07.2016 г. е асистент, а от 12.07.2016 г. е главен асистент в катедра „Социално-икономическа география“, към Геолого-географския факултет, СУ „Св. Климент Охридски“. Член е на две редакционни колегии на чуждестранни периодични издания и участва като рецензент в други две.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент“, гл.ас.д-р Нели Веселинова представя за участие един хабилитационен труд - монография, една публикувана монография на базата на защитен дисертационен труд, едно учебно помагало, 27 научни публикации, от които 13 са самостоятелни. От представените за участие публикации осем са на английски език, една е на немски и една на руски език. От общия брой публикации 10 са отпечатани в чуждестранни издания в Полша, САЩ, Северна Македония, Чехия и Русия.

Като основен хабилитационен труд е представена оригинална самостоятелна научна монография „Медицинската география – постижения и надежди“ издадена през 2021 г. с общ обем от 246 стр. Монографията е структурирана в шест глави. В първата глава са разгледани теоретичните и методологични основи на медицинската география. Въз основа на направения подробен преглед на литературата е изяснена нейната същност и значение, основни понятия, мястото и връзката на медицинската география в системата на науките, проследени са методите, които използва и е направен кратък анализ на сходствата ѝ с избрани науки. Във втора глава е направен преглед на развитието на медицинската география в исторически контекст. В трета глава са проследени факторите на географската среда и нейното влияние върху заболяемостта на населението. Четвърта глава е посветена на географското разпространение на избрани заболявания в световен мащаб. Направен е анализ на водещите фактори, които влияят върху пространствената диференциация на заболяемостта. В глава пета се разглежда развитието на медицинската география в България. В глава шеста са очертани перспективите в развитието на медицинската география в България

Освен монографичния труд е представена публикувана монография на основата на дисертационния труд на тема „Приоритети в локалното развитие на източната част на Софийската котловина“.

Представените публикации в зависимост от разглежданата проблематика могат да бъдат обособени в няколко групи. Към първата група се отнасят публикации свързани с

медицинската география. В тях са анализирани съвременните проблеми на медицинската география, онкогеографските изследвания в България, медикогеографските проблеми в условията на Ковид-19 и в териториите с малка гъстота на населението в България, слабо развита здравна и образователна система, депопулация, застаряване на населението, бедност. Направен е също така медико-географски анализ на проблема на децата с говорни проблеми, дислексия, териториалното им разпределение, като анализът е обвързан и с ранната диагностика и осигуреността със специалисти в количествен аспект и степен на подготовка. В отделна публикация е направен анализ на медико-географската кохезия в България и осигуреността с медицински кадри в страната.

Към втората група спадат публикациите, в които се засягат проблемите свързани с населението, селищата, административно-териториалното деление и райониране. Открити са проблемите свързани с малките градове в страната, динамиката и особеностите им през последните 70 години, причините за тяхното нарастване и географското им разпределение. Направен е критичен анализ на административно-териториалното устройство и по-точно на начините на формиране и функциониране на общините, както и на границите като проблем за регионалното влияние. Разгледани са в ретроспективен аспект социалното-икономическото райониране на България, както и съвременните достижения и са очертани проблемите, пред които е изправено понастоящем. Част от публикациите са свързани и с етническата география и по-точно с: природните и културните ландшафти на Същинска Средна гора като средище за утвърждаване на етноси, а анализът се основава на взаимовръзката между природната и обществената география и мястото на ромската етническа група в руралното развитие на България на примера на гр. Стрелча. В условията на демографска криза е направен анализ на силните и слабите страни на провежданата политика за насърчаване на раждаемостта на локално ниво, на примера на община Елин Пелин, В отделна публикация кандидатът прави сравнение между именната системи на два малки по брой на населението си български града, като се търсят доказателства и обяснение за евентуалното единство и различия в системата на личните имена на жителите им.

Към третата група публикации се отнасят тези, които засягат агробизнеса, туризма, икономическата география. Изследвана е взаимовръзката между агробизнеса и туризма, географският фактор и поземленият данък. Дискутирана е ползата и вредата от поземления данък и механизма на неговото изчисление, като елемент на сложната регионална организация на земеделието. Подчертава се, че въвеждането на поземлен данък трябва да бъде съобразено с регионалните особености и да преследва ясни икономически, социални и екологични цели. В отделна публикация е очертана взаимовръзката и взаимозависимостта между туризма, рурализма и демографската катастрофа, като се подчертава необходимостта демографската криза да се анализира заедно с кризата в селищното развитие на страната. Проследени са земеделските парадигми през призмата на българската действителност. Акцент в една от публикациите е поставен върху появата, развитието и упадъкът на пазара в Димитровград. Специално внимание е обърнато на кохезионните процеси и членството на България в НАТО и Европейския съюз и на география на производството на ориз в Горна (Северна) Тракия през XVI век.

Постигнатите научни резултати кандидатът представя на редица международни и национални форуми. Освен в научни разработки д-р Нели Веселинова участва в разработването на планови и стратегически документи на общинско ниво, и по-точно като експерт по демография и анализ на социалните услуги. Работи в редица проекти,

чиято тематика е свързана с научното направление на конкурса и засяга проблеми свързани с развитието на селските, планинските и периферни райони в България, условията и факторите за развитието на биоземеделното и очакваното въздействие на Националната здравна карта върху развитието на общините в България.

Според приложената справка на забелязаните цитирания 18 публикации на д-р Нели Веселинова са цитирани в 39 научни публикации в страната и чужбина.

Публикациите са дело на автора, включват собствени изследвания по посочените проблеми. В съдържателен план публикациите на д-р Веселинова са изцяло по тематиката на обявения конкурс. Тематичната ориентация на публикациите показва ясно изявена последователност и целенасоченост в изследователските търсения. Налице е също обвързаност на научния с приложния характер на разработваните теми, амбицията да се отговори на актуални за науката проблеми.

III. Преподавателска дейност

Аудиторната заетост на кандидата е голяма. През последните четири години води часове както в бакалавърска, така и в магистърска програма, които обхващат широк спектър от учебни дисциплини свързани с география на населението и селищата, геодемография и миграционни процеси, селища и урбанизационни процеси, медицинска география, развитие и управление на руралните райони, геоурбанистика, география на агробизнеса в България. Положителен момент в преподавателската работа на кандидата е участието ѝ в мобилност в Полша и Финландия, където изнася лекции свързани с демографските процеси в България и съвременните медико-географски проблеми. Включва се активно в менторски програми организирани от СУ. Освен аудиторна заетост кандидатът се включва активно и с работа със студенти, като според справката е дипломен ръководител на трима дипломанти в магистърска програма „Развитие и управление на селските райони“.

IV. Оценка на приносите.

Представената справка за приносите съответства на съдържанието на публикациите и ги приемам напълно. Получените резултати имат както теоретична, така и научно-приложна значимост, и могат да послужат за формиране на национални и регионални стратегии и политики.

V. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Представената справка отговаря на минималните изисквания за професионалното направление, по което е обявен конкурса.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

В монографичния труд анализът на заболяемостта е направен по геодемографски райони, но те не биха съвпаднали с едно евентуално райониране на заболяемостта. Например наблюдават се големи различия между северна и южна Африка. Ценен принос би било да се направи райониране или поне типологизация на страните според степента на сходство на показателите свързани с избрани групи заболявания в противен случай анализа на заболяемостта и използването на неавторски карти остава самоцелен. Медицинската география не е свързана единствено с връзката между населението и географската среда. Едно от основните направления в медицинската география се отнася към организацията, функционирането и районирането на здравната система. Именно с него са свързани осигуреността на населението с медицински персонал, териториалната

организация и йерархията на здравните заведения на доболничната и болничната помощ, на базата на които се извършва районирането на здравната система. Тази тематика не е засегната в монографичния труд. Единствено частично е изяснена същността на социалната медицина. В тази връзка е въпросът ми какви са връзките между социалната медицина и медицинската география? Какво е мястото на медицинската география в географията на третичния сектор? Кои връзки на медицинската география са по-силни – тези с география на населението и селищата или тези с географията на третичния сектор? В монографията е посочено, че „Наумов описва градовете в страната, които били изоставени от населението си вследствие на чумата – Варна, Сливен, Търново и други“. Според Вас каква е причината българската територия да не е засегната в толкова значима степен от чумните епидемии?

Правени ли са изследвания върху влиянието на ТЕЦ в района на Марица-изток и заболяемостта на население?

Съществува ли връзка между особеностите в географската среда и заболяемостта от Ковид-19? Съществува ли разлика при заболяемостта от Ковид-19 между градското и селското население, между планинските и равнинните територии, между периферните и централните райони?

Препоръчително е, с оглед бъдещото професионално израстване на кандидата, да участва не само във вътрешноуниверситетски проекти, но и в други национални, финансирани от други източници, и международни проекти.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Във връзка с направената оценка на публикациите е видно, че д-р Нели Веселинова отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. На това основание подкрепям и предлагам на уважаваното научно жури да подкрепи избора на гл.ас.д-р Нели Веселинова за академична длъжност „доцент“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата. Медицинска география), за нуждите на катедра „Социално-икономическа география“, към Геолого-географския факултет, СУ „Св. Климент Охридски“.

Гр. София

06.11.2023 г.

(Проф. д-р Надежда Илиева)